

Семінарське заняття 9
Тема 3.4. Становлення і розвиток Західноукраїнської Народної республіки (ЗУНР)

План:

1. Відозва Української Національної Ради від 01 листопада 1918 року до українського народу, її зміст і значення.
2. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки, її територія та національний склад.
3. Тимчасовий Основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської імперії від 13 листопада 1918 р.

Реферати:

1. Створення Української Національної Ради та її роль у відродженні української державності на західноукраїнських землях.
2. Значення звернень УНРади «До населення міста Львова» і «Український народ» в піднесенні національно-визвольної боротьби Східної Галичини.
3. Є. Петрушевич – президент ЗУНР.
4. Особливості виборчого права за Тимчасовим Основним законом про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської імперії.

Запитання і завдання для активізації пізнавальної діяльності студентів:

1. У чому полягає основний зміст звернень УНРади «До населення міста Львова» і «Український народ», виданих 1 листопада 1918?
2. Які західноукраїнські землі увійшли до складу ЗУНР?
3. Які рішення щодо західноукраїнських земель прийняла Паризька мирна конференція?
4. Яку територію охоплювала ЗУНР та який її національний склад?
5. У чому полягають особливості виборчої системи за «Тимчасовим Основним законом про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської імперії»?
6. Які центральні органи влади передбачалися «Тимчасовим Основним законом про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської імперії»?
7. Яка державна символіка ЗУНР закріплювалася Тимчасовим Основним законом?
8. Який вплив справило прийняття Тимчасового Основного закону ЗУНР на розвиток національно-визвольного руху ?
9. Які місцеві органи влади ЗУНР передбачалися Тимчасовим Основним законом?

Література:

П-1: Історія держави і права України: Підручник / [В.І.Батрименко, Л. О. Зайцев, О. Л. Копиленко та ін]; За ред. А. С. Чайковського. – К.: Юрінком Інтер, 2003, с. 292-309.

П-2: Заруба В. М. Історія держави і права України: Навчальний посібник / В . М. Заруба. - К.: Істина, 2006, с. 205-207

Методичні рекомендації:

У відповіді на перше питання вкажіть, що 1 листопада 1918 р. УНРада видала два звернення «До населення міста Львова» і «Український народ». У них повідомлялось, що «волею українського народу на українських землях Австро-Угорської монархії

утворилася **Українська держава**, що вищу владу в ній до скликання парламенту здійснює **Українська Національна Рада**, що старі органи влади й управління ліквідуються, а владу на місцях до утворення постійної системи органів влади й управління повинні взяти в свої руки у містах, селах (громадах) і повітах **українські організації**. Всі військовослужбовці, все населення української національності, все цивільне населення закликалися стати на захист своєї держави.

До прийняття своїх законів та інших нормативних актів на території Української держави з метою недопущення хаосу і беззаконня повинно було діяти австрійське законодавство, якщо воно не суперечить принципам і засадам української державності.

Однак незабаром польська військова організація у Львові, а пізніше і в інших місцевостях краю, розпочала воєнні дії, що переросли у криваву війну. З Польщі до Галичини почали спішно перекидати нові військові частини.

Відповідаючи на **друге питання**, слід зазначити що **9 листопада 1918 р.** на засіданні УНРади була визначена офіційна назва держави – **ЗУНР**. **13 листопада 1918 р.** була проголошена **Західноукраїнська Народна Республіка**. До її складу крім Східної Галичини увійшла Північна Буковина та українські комітати (повіти) Закарпаття, тобто землі колишньої Австро-Угорської монархії.

Держава ЗУНР охоплювала територію з шістьма млн. населення (в т.ч. 71% - українці, 13% - поляки, 2% - румуни, мадяри).

Щоправда Північну Буковину незабаром захопила Румунія. У вересні 1919 р. Паризька мирна конференція санкціонувала цю анексію. Щодо Закарпаття, то воно так і не визволилося з-під влади Угорщини. У січні 1919 р. західну частину краю, а у **квітні всю його територію захопила Чехословаччина**. Паризька конференція юридично «узаконила» і цю анексію.

Отже, фактично ЗУНР охоплювала тільки територію Східної Галичини з населенням 4 млн. осіб.

У відповіді на **третє питання** необхідно вказати, що **13 листопада 1918 р.** УНРада визначила конституційні засади ЗУНР, прийнявши **«Тимчасовий Основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської імперії»**

У ньому закріплювалась назва держави, її територія і кордони; проголошувалося верховенство і суверенітет народу, який здійснює їх через свої представницькі органи, що обираються на основі загального, рівного, прямого виборчого права при таємному голосуванні за пропорційною системою.

Виборчим правом наділялися всі громадяни держави без винятку. Вищим органом влади мали стати Установчі збори (або Сейм). До його обрання ця влада належатиме **УНРаді**, а виконавча – **Державному секретаріату**. Гербом ЗУНР було затверджено золотого лева на блакитному тлі щиту, прапором – блакитно-жовтий стяг.

Далі необхідно зазначити, що прийняття УНРадою тимчасового Основного закону про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської імперії викликало у населення західноукраїнських земель хвилю патріотизму. У багатьох містах і селах відбулися, урочисті збори, церковні молебні.

Що стосується місцевих органів влади, то замість австрійських органів у містах, містечках і селах передбачалося обрати відповідно міських общинних (громадських) комісарів і колегіальні органи при них, так звані **«прибічні ради»**. У повітах належало обрати **повітових комісарів** і повітові національні ради. У першій половині листопада відбулися вибори на основі загального прямого виборчого права.